

DOMAČIN.

DOMAČIN izhaja vsako soboto popoldne, če je ta dan praznik, dan poprej ob istem času. — Naročnina za Ljubljano z dostavljanjem na dom: celoletno 3 K, polletno 1 K 50 v, četrtletno 75 v; po pošti: celoletno 4 K, polletno 2 K, četrtletno 1 K. — Uredništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v I. nadstr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu DOMAČINA. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Inzerati (oglasi): Trikrat razdeljena petit vrsta 24 v, cela stran 60 K. — Pri večkratnem oglašanju znaten popust. — Upravništvo je na Miklošičevi cesti št. 16 v pritličju.

Štev. 9.

V Ljubljani, dne 10. maja 1913.

Leto I.

Učite se drugih jezikov!

Star pregovor pravi: „Sloga jači, nesloga tlači!“ Povsod se vidi resničnost tega izreka. Prepir škoduje tako med sorodniki kakor med znanci in sosedi. Posebno slabe posledice pa imajo narodnostni prepiri in boji. Nekdaj jih ni nihče poznal, so pač iznajdba novejšega časa, in sicer malo prida iznajdba! V prejšnjih časih so sosedje različnih narodnosti prav dobro med sabo izhajali in zaradi različnosti jezika ni bilo sovraštva. Bilo je pa takrat tudi znanje drugih jezikov med ljudstvom mnogo bolj razširjeno nego danes. Gorenjci n. pr. so za nekaj časa menjavali otroke s Korošci, da so se brez težave naučili nemškega jezika, kakor tudi koroški otroci kranjskega jezika. Ta lepa navada pa je žal skoro popolnoma izginila.

In vendar, koliko koristi je imelo ljudstvo, ker je znalo nemško! Kajti zemlja je razmeroma majhna, koder izhajaš z domačo govorico. Ako se vsedeš na železnico in se voziš kratek čas, prideš kmalu v kraje, kjer malo ali nič ne razumejo slovenskega jezika. Kdor se preživlja s trgovino, je mnogokrat primoran, pohajati drugorodne dežele, da spravi svojo robo v denar. Čim bolj pa razume tuj jezik, tem več sreče ima pri kupčiji. Tudi pri vojakih je znanje nemščine koristno, kajti prej postaneš desetnik in narednik, če si več nemške govorice. Ravno tako ti je znanje tujega jezika, bodisi nemškega ali laškega, v korist, če si v železniški ali poštni službi ali če si zaposlen v kaki tovarni.

In vendar vidimo, da znanje tujih jezikov na Kranjskem med ljudstvom gineva. Vzrok temu je pač neumno kličanje nekaterih „ljudskih voditeljev“, ki propovedujejo, da ljudstvo ne sme biti večše nemščine, kakor da bi bila to Bog vedi kakšna nesreča! Ti gospodje sami seveda prav dobro poznajo vrednost tujih jezikov in svoje otroke vzgajajo tako, da se jih že od mladih nog govoriti privadijo. Ne malo teh vzor-Slovencev da svojo deco v popolnoma nemške šole. Za kmeta pa je, mislijo, vse dobro, on naj se uči samo domačega jezika in naj bo izključen od koristi, ki jih prinaša znanje jezikov sosednjih narodov. Zato so v šolah nemščino tako zatrli, da se skoro nikjer več ne poučuje, navzlic temu, da obstoja deželni zakon, ki velewa, da se mora po večrazrednih ljudskih šolah tudi pouk jezika druge deželne narodnosti gojiti. Ako bi se to v izmeri, ki jo predpisuje postava storilo, bi si mladina v kratkem času toliko znanja

pridobila, da bi ga, če pride med Nemce, brez napora do popolnega govora izpolnila.

Šolniki so že dalje časa spoznavali, da se je nemščina mladini v škodo preveč zanemarjala. Pred kratkim časom se je s tem tudi bavil c. kr. mestni šolski svet ljubljanski in prišel do zaključka, da je treba v višjih razredih mestnih ljudskih šol nemškemu pouku več pozornosti nego dosedaj posvečati. Če bi se ta zgled povsod na deželi posnemal, bi bil v doglednem času zopet velik del prebivalstva več obeh deželnih jezikov.

Gotovo bi to blagodejno vplivalo tudi na medsebojne odnose med Slovenci in Nemci, kar bi bilo za gospodarsko povzdigo vse dežele neprecenljive vrednosti. Tujci, ki govorijo večinoma nemški, bi zopet zahajali v našo naravnih krasot polno deželo, katere so se vsled nespametnih dogodkov leta 1908. ogibali, in tujski promet, ki je mnogim deželam bogat vir lepih dohodkov, bi potem tudi nam prinašal večje blagostanje.

Varnost hranilnih vlog za časa vojske.

(Konec)*

Tudi Kranjska hranilnica, ki je za Nižjeavstrijsko najstarejša hranilnica avstrijskega cesarstva, je v dolgi dobi svojega obstanka marsikatero vojno nevarnost doživela.

Prvikrat se je vsled nemirnega političnega obzorja začasno omajalo zaupanje vlagateljev leta 1830. Od leta ustanovitve zavoda (1820.) do leta 1829. se je stanje vlog nepretrgoma vzdigovalo. Leta 1829. se je nanovo vložilo 85.295 goldinarjev, vrnilo pa se je 47.810 goldinarjev konvencijske vrednosti. Nevarnosti, ki jih je pariška julijska prekucija leta 1830. tudi pri nas v Avstriji povzročila, pa so vplivale zelo slabo na dotedaj prospevajoče gospodarstvo. Mobilizacija avstrijske armade in strašno razsajanje kolere sta mnogo vlagateljev napotila, da so dvigali svoje vloge. Tako je umljivo, da so leta 1830. padle nove vloge na 83.213 fl. (k. v.), leta 1831. na 72.722 fl. (k. v.), vračila pa so se povišala v letu 1830. na 54.409 fl. (k. v.) in v letu 1831. na 84.354 fl. (k. v.), tako da so bila v tem letu vračila za 11.632 fl. višja od zneska na novo vloženi vlog. Tudi število novih hranilnih knjižic je padlo od 529 v letu 1829. na 482 leta 1830. in na 395 leta 1831. Sicer so se pa vlagatelji kmalu pomirili in leta 1832. so se nove vloge dvignile zopet na 82.416 fl. (k. v.), vračila pa so padla

na 45.078 fl. Ravnotako se je leta 1832. število novo izdanih hranilnih knjižic pomnožilo na 629.

Drugič so postali naši vlagatelji nemirni vsled zmešnjav leta 1848., ki so se začele s februarско revolucijo na Francoskem. Nastal je precejšen naval in od meseca marca do meseca maja leta 1848. smo 1129 vlagateljem vse vloge izplačali. Kranjska hranilnica je leta 1848. vrnila vlagateljem vsega skupaj 320.253 fl. (k. v.), nje upravno imetje pa je padlo od 1.261.570 fl. v letu 1847. na 1.126.133 fl. v letu 1849., tako da se je znižalo za 135.437 fl.

Vsled vojne leta 1859. je bilo ljudstvo posebno zbegano; kar drlo je v hranilnico po hranjeni denar, tako da je bilo v šestih mesecih 355.000 goldinarjev dvignjenih, približno 14 % vsega vložnega stanja koncem leta 1858., ki je znašalo 2.526.816 goldinarjev. Nove vloge pa so padle od 737.517 fl. v letu 1858. na 575.536 fl. v letu 1859. Tudi leta 1859. se je ljudstvo kmalu pomirilo in je začelo svoje dvignjene prihranke zopet v hranilnico nositi, tako da je bilo končno v celem letu 1859. za 60.723 fl. več vložnega nego vrnjenega denarja. Tudi v poslednjih dveh letih je bilo opazati pomanjšanje vlaganja in nove vloge v teh dveh letih niso bile mnogo večje nego vračila.

Negotovi politični položaj leta 1864. je zopet povzročil, da se je znesek novih vlog pomanjšal, znesek vračil pa povišal. Leta 1866. so vojni dogodki in pred vsem bližina bojišča (Zgornja Italija) navdali vlagatelje s težko skrbjo. Število vlagateljev, zahtevajočih izplačilo vlog, je od dne do dne naraščalo in v treh mesecih — od maja do junija — so znašala vračila pol milijona goldinarjev, to je bilo 12 % vsega vložnega stanja. Sicer pa nemir ni trajal dolgo, v kratkem času so vloge zopet narasle in so bile koncem leta 1866. za 74.088 fl. višje od vračil.

Tudi leta 1877. se je pojavil zaradi nejasnega zunanjega obzorja manjši naval vlagateljev. Vračila so naraščala in koncem leta za 130.000 fl. presegla vsoto novo vložnega denarja.

Potres, ki je leta 1895. v Ljubljani in okolici razrušil mnogo stavb, je na vlagatelje vplival slično kakor vojna nevarnost. Mislili so si pač, da bo hranilnica, ker je bila upnica oškodovanih hišnih posestnikov, zadela velika škoda in so zategadelj zopet v večjem številu prihajali po denar. Seveda je bil tudi ta strah prazen. Hranilnici namreč, kakor znano, po postavi ni dovoljeno, na stanovalna poslopja več kot polovico vrednosti posojati, tako da so bila posojila tudi, ako so bile hiše več ali manj poškodovane, še vedno zadostno varna. Sicer pa je država s precejšnjimi sredstvi podprla hišne posestnike, ki so si namesto poškodovanih sezidali nove večje in lepše hiše, tako da ni imela Kranjska hranilnica nobene izgube.

Vsi ti dogodki niso hranilnico pripravili nikoli v nobeno stisko. Vedno je vsem zahtevam vlagateljev zadostovala in vsako še tako visoko vlogo takoj izplačala. Posebno poučne so bile izkušnje, ki smo si jih leta 1908. in 1909. pridobili. Kakor znano, so takrat, ne da bi pretila katerakoli vojna nevarnost, nekateri brezvestni ljudje zoper naš zavod vprizorili z zavijanji in lažmi zlobno gonjo. Bili pa smo v stanu zapeljanim vlagateljem tekom malo mesecev brez vsake težave izplačati več milijonov kron. Takrat se je trdnost našega zavoda tako sijajno izkazala, da nas tudi v bodoče ne more skrbeti noben naval, naj bi nastal iz tega ali onega vzroka.

Upamo, da smo s temi vrsticami vse cenjene vlagatelje prepričali, da ni nobenega povoda za časa vojne nevarnosti vznemirjati se in vloge dvigati. Nasprotno, denar v takem času ni nikjer varnejše hranjen nego v hranilnicah, dočim se drugod lahko izgubi, potrafi ali ukrade. Najmanj pa tisti, ki iz neosnovanega strahu dvigne v hranilnici naloženi denar, da ga potem doma v skrinji ali postelji skrrije, izgubi obresti, ki jih drugače hranilnica plačuje. Bodite torej previdni in ne verujte praznim govoricam ljudi, ki vas vsled neizkušenosti ali celo iz sebičnih namenov strašijo z vojno nevarnostjo!

Iz seje deželnega odbora kranjskega z dne 3. maja 1913.

Glede na izredno velik promet na kolodvoru Škofja Loka se sklene radi nove ceste Škofja Loka—kolodvor sledeče: 1.) Za Trato se izdelava regulačni načrt; 2.) ker so težkoče pri Štemarjih, se izvrši cestna zgradba za sedaj samo do Kamnitnika, kjer se nova cesta stika s staro. Obenem se študira transitna zveza Poljanske doline čez Spodnji trg.

K letošnjemu licencovanju v Novem mestu se na predlog tamošnje živinorejske zadruga pripeljejo biki skupaj in bodo najlepši premovani. K premijam prispeva deželni odbor 100 kron.

Na znanje se vzame izjava c. in kr. vojnega ministrstva, ki topla podpira napravo telefonske zveze z Gorenjsko.

V okrajni cestni odbor v Mokronogu se imenujeta zastopnikom deželnega odbora Janez Hladnik, župnik, državni in deželni poslanec v Trebelnem, in Janez Selak, posestnik v Dobravi pri Škocjanu.

Razveljavi se sklep občinskega odbora v Dolih pri Idriji, s katerim se je odpisal prispevek 180 K, ki bi ga moral vitez Premerstein plačati v ubožno blagajno od občinskega lova.

V zadevi porabe 1% prispevka zavarovalnic za ponesrečene gasilce se odobri sledeči regulativ:

§ 1. Prošnje je vlagati neposredno pri deželnem odboru.

§ 2. Deželni odbor odkazuje prošnje posebnemu poročevalcu, da vrši poizvedbe za potrebno poročilo.

§ 3. Izdelano poročilo se predloži posebni v to določeni presojevalni komisiji.

§ 4. Člani presojevalne komisije so: referent za gasilstvo kot predsednik; kot prisedniki pa: poslanec c. kr. deželne vlade, uradnik, ki ga za to določi deželni glavar, dva gasilca-strokovnjaka, ki ju imenuje deželni odbor na predlog deželnega gasilskega sveta.

§ 5. Sklepi presojevalne komisije veljajo kot nasveti za deželni odbor.

C. kr. okrajni komisar dr. Žužek je spisal komentar k občinskemu redu in občinskemu volilnemu redu. Deželni odbor sklene, da založi to knjigo.

Prošnja za napravo politične ekspoziture v Ribnici, za katero se je prosilo na županskem shodu v Ribnici, sklene deželni odbor topla priporočati.

C. kr. finančno ravnateljstvo se obvesti o neprijetnih opazkah, ki jih je rabil davčni organ o županstvu občine Sv. Križ in naprosi remeduro proti takim izgredom.

Poročilo o najemu dolenskih železnic od strani državne železniške uprave se vzame na znanje.

Sklepu c. kr. kmetijske družbe glede oddaje galice po pozebi prizadetim vinogradnikom se pritrdi.

Politični tedenski pregled.

Državni zbor.

Predsednik poslanske zbornice dr. Sylvester se je posvetoval z ministrskim predsednikom Stürgkhom in z zunanjim ministrom Berchtoldom. Sodi se, da se skliče državni zbor dne 15. maja. Stürgkh namerava poročati o zunanjem položaju. Merodajni krogi trde, da so izdali za izredne vojaške akcije le 300 milijonov kron. V poletnem zasedanju nameravajo rešiti samo začasen proračun in začasen poslovnik.

Izjemno stanje v Bosni in Hercegovini.

Dne 3. maja se je razglasilo izjemno stanje nad Bosno in Hercegovino.

Odredba glede izjemnega stanja obsega določitev glede poostrenja zглаševanja in kontrole potnih listov, svobode preseljevanja, društvenega in shodnega prava, prodajanja orožja, podreditve civilnih oseb pod vojaško sodstvo, poostritve nekaterih določil kazenskega reda in tiskovnega zakona, kontrole poštnih pošiljatev in nadziranja brzojavk in telefonskih pogovorov.

V krogih, ki imajo stike z vlado, trdijo, da je bilo izjemno stanje v Bosni in Hercegovini neizogibno, češ, da je vsa dežela preplavljena s srbskimi in črnogorskimi agitatorji, ki ščujajo ljudstvo na vstajo. Pravijo, da so agitatorji razdelili mnogo orožja, zlasti bomb in granat po deželi. Varnostni organi so dognali, da je v deželi močna protiaavstrijska struja, ki je organizirana in ima zveze v Srbiji in Črni gori.

Balkanska vojna.

Spor med Bolgarijo in Romunijo uravnan.

Rusija je po poslaniku Šebefku romunsko vlado obvestila, da odstopi Bolgarija Romuniji Silistrijo z zaledjem, ki sega tri kilometre zahodno od mesta. Nova meja gre južno. Morsko obrežje je ostalo neizpremenjeno. Izročili so romunski vladi tudi prepis zapisnika o peterburški konferenci.

36. pehotni polk je odkorakal iz Bukarešta v Črno vodo. Polk se bo nastanil v Silistriji, ki se kmalu Romuniji izroči.

Zavezniki se baje mirno poravnajo.

„Reč“ poroča, da sta bolgarska in srbska delegacija oficijelno rusko vlado obvestili, da v zmislu zvezne pogodbe pozoveva Rusijo, da razsodi v njunem medsebojnem sporu. Ruska vlada je odgovorila, da prevzame razsodništvo pod pogojem, da obe državi razsodbo Rusije brezpogojno sprejmeta. Bolgarija je takoj odgovorila, da se podvrže, istega odgovora pričakujejo te dni od Srbije. Rusko razsodišče v Peterburgu bo razpravljalo paralelno z mirovnimi pogajanjmi v Parizu in Londonu.

Črnogorski kralj izročil Skader velesilam.

Črnogorski kralj Nikita je končno vendar moral izročiti Skader velesilam. Po poročilih z več strani odkoraka v nekaj dneh mednarodni oddelek v Skader. Skoraj vse črnogorske čete so že zapustile Skader in šle domov. Poveljnik mednarodnega brodovja se direktno pogaja s črnogorskimi oblastmi in bo po danih razmerah postopal. Sodijo, da bo mednarodni oddelek korakal proti Skadru ob Bojani.

Mirovno vprašanje.

Načrt za mirovna pogajanja, čigar vsebino so poslanički svojim vladam naznanili, ima tele glavne določbe: 1.) Med vojujočimi se državami je zopet upostavljen mir in prijateljstvo. 2.) Turčija odstopi vse pokrajine zapadno od črte Enos-Midia. 3.) Določitev mej in statuta Albanije se prepušča velesilam. 4.) Kreta se odstopi Grški, usodo Egejskih otokov in statut gore Athos bodo določile velesile. 5.) Vsa iz vojne izvirajoča gospodarska in finančna vprašanja uredi finančna komisija v Parizu. 6.) Sklene se sporazum, v katerem se uredi sodstvena in druga analogna vprašanja.

Vojska in borza.

„Börsen-Kurier“ v Berlinu in tudi veliko drugih listov trdi, da so kralj Nikolaj, princ Danilo in Mijuškovič osnovali sindikat, ki je igral na evropskih borzah in da je kralj Nikolaj svoje izjave glede začetka vojske in pozneje glede Skadra podajal tako, da je veliko zaslužil. Sam princ Danilo da je vtaknil v žep 25 milijonov frankov. Samo zadnje izjave glede Skadra so prinesle princu par milijonov. Details se jako podrobno prinašajo.

Konec afere Palič.

Mešana komisija, ki je imela preiskati Paličev slučaj, je 14. aprila pod raznovrstnimi težavami sestavila zapisnik, glasom katerega ni nič odločilnega dognala. Dasi ni bilo mogoče doprinesiti nobenega polnoveljnega dokaza za to, da bi bil Palič brez vsakega zadostnega vzroka ubit, je preiskava vendar dognala, da se je Palič eskortiral zvezan in peš kakor navaden zločinec in da so ga v ječi zlostavljali. Z ozirom na Paličev slučaj kakor tudi z ozirom na nasilno konverzijo, glede katere je bila preiskava med ostrašenim prebivalstvom jako težavna, je avstro-ogrška vlada stavila črnogorski vrsto zahtev, in sicer: V spomin Paličeve smrti se ima postaviti spominski križ; v isto svrhu se ima takoj pričeti z zgradbo katoliškega božjega hrama, pri čegar blagoslovitvi mora biti črnogorska vlada zastopana po kakem višjem funkcionarju; Paličevo truplo se prepelje v Zumbi, pri definitivnem pokopu mora biti zastopana tudi črnogorska vlada; ker bi bili katoličani, ki so bili k prestopu v pravoslavje prisiljeni, ogroženi na življenju in varnosti, ako bi se povrnili v staro vero, jim ima črnogorska vlada na manifestacijski način (z javnimi razglasi, oklici itd.) garantirati svobodo bivališča, ozir. neoviran prestop na tuje ozemlje. Črnogorska vlada, ki je sprva na to demaršo nezadovoljivo in izogibajoče odgovorila, je končno vsled energičnih korakov avstro-ogrškega poslanika naznanila, da je sklenila brez pri-

držka pritrditi vsem avstro-ogrskim zahtevam v stvari umora frančiškana Paliča in prisilne konverzije. Črnogorska vlada je končno tudi izjavila, da je pripravljena dati zadoščenje radi znanega postopanja z vojaškim atašejem Hubko pri vožnji s Cetinja v Kotor.

Tedenske novice.

(Posebni vlak ob nedeljah in praznikih na gorenjski progi.) Deželna Zveza za tujski promet nam poroča, da je ravnateljstvo državnih železnic v Trstu ugodilo njenemu predlogu in bo s prvim junijem upeljalo vsako nedeljo in praznik poseben vlak, ki bo odhajal ob pol 2. uri popoldne iz Ljubljane in vozil do Jesenic. Za izletnike bo ta vlak res jako pripraven, ker bo mogoče narediti večje popoldanske izlete na Gorenjsko.

(C. kr. osrednje učilišče za ženske obrti na Dunaju.) Meseca julija 1913 zapuste prve gojenke c. kr. osrednjega učilišča za ženske obrti na Dunaju ta učni zavod za učiteljice ženskih obrti. Potem, ko so take absolventinje služile vsaj eno leto kot asistentke na kaki šoli za ženske obrti, podeli jim c. kr. ministrstvo za javna dela sposobnostno izpričevalo za samostojni pouk belega šivanja, oziroma izvrševanja oblek na šolah za ženske obrti. V sedanjih razmerah je pričakovati, da dobe vse absolventinje učilišča v svojem novem poklicu kot učiteljice na ženskih obrtnih šolah takoj službo. Ako se pa hoče katera praktično posvetiti izvrševanju obrti, bo pa mogla gotovo zbog svoje strokovne izobrazbe zavzeti vsled kvalitetnega dela prvo mesto med svojimi vrstnicami. C. kr. osrednje učilišče izobrazja učiteljice za ženske obrti iz vse Avstrije; poleg Nemke, Dunajčanke, delajo v sesterski složnosti učenke iz vseh drugih dežel, vse so dobro došle, razumeti morajo le učni jezik. V tekočem šolskem letu je bilo nekaj zunanjih učenk sprejetih tudi v internat c. kr. zavoda za žensko domačo industrijo, s čemur je bilo odvzeto staršem precejšnje breme. Za sprejem v učilišče je treba napraviti sprejemni izpit; najvažnejše določbe za pripustitev k skušnji so sledeče: 1.) Uspešno absolviranje kake šole za ženske obrti; 2.) dokaz o vsaj enoletnem praktičnem izvrševanju obrti. Prošnje za sprejem je nasloviti na „Direktion der k. k. Zentrallehranstalt für Frauengewerbe in Wien, VI., Mollardgasse Nr. 87“ najkasneje do konca maja; zaprosi se lahko obenem tudi oprostitev ene ali druge določbe za sprejem. Tako se n. pr. lahko pregleda izkaz o obisku ženske obrtne šole dobro izučeni, inteligentni, ki so že praktično izvrševale svojo obrt, ali pa narobe absolventinjam višjih dekliških šol (dekliških licejev, ženskih učiteljšč) dokaz o izvrševanju obrti; vendar pa morajo take učenke po prestani zrelosti preizkušnji vsaj eno leto izvrševati svojo obrt. Izobraževanje kvalitetnih delavk in obrtnih učiteljic prve vrste, ki ga je omogočila ustanovitev osrednjega učilišča za ženske obrti, je dokaz dalekoglednega socialnopolitičnega delovanja, za katero nas zavida inozemstvo, in udeleževanje pravega obrtnega pospeševanja. Kajti osrednje učilišče ne vzgaja samo spretnih rok, ampak popolnega človeka in ženske, ki se zavedajo svojih ciljev, ki morejo z osebnim ustaljenim okusom v svoji obrti tudi umetniško ustvarjati, ker poznajo predmet

svojega dela temeljito po njegovem izvoru, načinu izdelovanja in obvladujejo tudi tehniko njegovega izdelovanja. Pouk o dekorativnem risanju jim pa dá še sposobnost novo ustvarjati in vzmišljeno tudi izraziti. Tako izšolane učenke c. kr. osrednjega učilišča zamorejo vsled svoje izobrazbe v življenju dobro napredovati, z ustvarjajočim delom, ki povišuje vrednost osebe in služi obenem tudi splošnosti, pa najdejo tudi zadovoljnost v svojem poklicu.

(Bajka o milijonski dedščini Novak.) Preteklo leto se je pojavila v raznih listih senzacionalna vest, da je umrl pred kakimi 40 leti neki Marko Novak v Severni Ameriki, zapustivši kakih 140 milijonov kron, neoženjen in brez testamenta, ter da se sedaj iščejo dediči tega okromnega premoženja. Ta vest se je ponavljala dalj časa z večjimi ali manjšimi spremembami. Bajni milijonar se je imenoval sedaj Leopold Novak, sedaj zopet Janez Novak in je umrl enkrat v Avstraliji, potem v Južni Ameriki ter celó v Afriki. Le zapuščina se je vedno sukala okoli 140 do 160 milijonov mark, kron ali goldinarjev ali pa celó dolarjev. Ker je ime „Novak“ v mnogih delih Avstrije in Nemčije, tako zlasti tudi pri nas na Kranjskem zelo razširjeno, ni čuda, da se je smatral skoro sleherni nositelj tega imena že za srečnega dediča. Vsled mnogih zadevnih vlog in vprašanj je uvedlo tudi naše c. in kr. ministrstvo za zunanje zadeve natančno uradno poizvedovanje potom raznih poslanstev in konzulatov. Ta poizvedovanja so na kratko dognala sledeče: Kak general de Novak, ki naj bi umrl brez dedičev z milijonsko zapuščino, ni nikdar in nikjer živel, in ne na Holandskem, ne v Afriki, Ameriki ali Avstraliji ni sledu o taki brezdedni zapuščini. Vse tozadevne vesti izvirajo marveč od nekega francoskega časnikarja in so le dobro posrečena mistifikacija lahkovernih bralcev. Eksistenca nekega Edmonda Martinengo (de Novak) se je sicer dognala; tudi je tisti pravilno podedoval svojega očeta. Toda od te dedščine se mora strogo ločiti vprašanje one bajne milijonske zapuščine. Te ni Edmondo Martinengo nikdar prejel, temveč je sam storil vsemogoče korake, da bi prišel v posest tega neizmerne bogastva — seveda brez najmanjšega uspeha. Na podlagi teh pozitivnih dejstev je tedaj smatrati vsa tozadevna poizvedovanja za definitivno zaključena. Želeti bi le bilo, da bodo našle te vrstice ravno toliko bralcev, kakor ona prejšnja izmišljena poročila, in da jim bodo služile v pouk in opomin za slučaj, da se še kdaj pojavijo vesti o kaki novi milijonski dedščini. — C. kr. deželna vlada za Kranjsko. — V Ljubljani, dne 3. majnika 1913.

(L o v i) krajevnih občin Polom, Gotenice, Hinterberg, Kotschen, Mozelj in Koprivnik v kočevskem okraju se ne bodo oddali, kakor smo zadnjič poročali, v zakup, ker so lovski zakupniki teh lovov prosili za podaljšanje lovskih zakupnih pogodb brez dražbe.

(N a s m r t n i p o s t e l j i k r š č e n d r a v n i k.) V bolnišnici na Dunaju je že dalj časa ležal bolan židovski zdravnik dr. Simon Hirsch. Zadnje dni se mu je stanje tako poslabšalo, da je izginilo vsako upanje na ozdravljenje, kar je bolnik dobro vedel. Dr. Hirsch je izrazil željo, da bi bil krščen. Poklicali so domačega duhovnika o. Schmitza, ki je bolnika pripravil na sv. krst in ga minulo nedeljo krstil. Ker je bilo stanje dr. Hirscha jako slabo, mu je duhovnik obenem podelil tudi sv. poslednje olje. Par ur nato je dr. Hirsch umrl.

(Avtomobilska nesreča.) V četrtek dne 8. maja ob 9. uri dopoldne se je zgodila na Glincah pri Ljubljani avtomobilska nesreča. Prekucnil se je avtomobil deželnega poslanca in veleposestnika gosp. F. Galleta iz Bistre, v katerem sta se vozila poleg šoferja še gospa Galletova, roj. Samassa, in ravnatelj Galletove žage gosp. Kilart. Nesreča se je zgodila pri hiši Ivana Panceta ob ondotni kapelici. Avtomobil se je moral zadeti ob ograjo kapelice in se je prekucnil tako, da je ležal na strani. Gospo Galletovo, ki se je onesvestila in imela na desni strani čela grozno bulo, ter ji je iz nosa tekla kri, sta šofer in ravnatelj, ki sta se le neznatno poškodovala, prenesla v Pancetovo hišo, kjer so jo toliko časa močili, da se je zavedla. Z rešilnim vozom, ki se je kmalu nato pripeljal, so gospo na njeno lastno željo prepeljali v ljubljanski Leoninum. Gospa Galletova je zadobila pri padcu hude, vendar ne smrtnonevarne poškodbe na glavi in upati je, da bo okrevala.

(Smrtnonevarni eksperimenti triletnega otroka.) Kakor se iz Budimpešte poroča, so našli dne 5. maja triletnega sinčka in pol-drugo leto staro hčerko stavbnega podjetnika Emerika Ehrenwalda v stanovanju nezavestna. Kakor se je dognalo, gre tu za zastrupljenje s plinom, ki ga je triletni sin sam odprl, da bi končal svoje in svoje sestrice življenje. Deček je namreč pri kosilu poslušal, kako je oče pripovedoval materi o zastrupljenju s svetilnim plinom. Ker ni hotela mati otrok peljati na sprehod, je odprl deček plin, ki bi kmalu njega in sestro umoril, da ni bilo še pravočasne pomoči.

(Dobrna pri Celju.) Kopalniška sezona se prične šele 26. maja in trajajo znižane cene do 26. junija. Nove separatne kopeli in druga posebna popravila bodo namreč šele do dne 10. maja gotova.

(Vsled opeklin umrl.) V nedeljo dne 4. maja dopoldne je šla posestnikova žena Frančiška Nunar v Mlakah pri Kranju k maši in pustila svoje tri nedorasle otroke same doma. Triletni Peter je zlezal na omaro, vzela vžigalico ter jih prižgal. Pri tem se mu je vžigala obleka in deček se je tako opeknel, da je drugega dne v velikih bolečinah umrl.

(Zblaznel je) v Celju pri svojih starših stanujoči nadporočnik v p. g. Leon Bobisut. Dne 2. maja se je namreč v stanovanju do nagega slekel in ko ga je oče vprašal, kaj da dela, je v odgovor na to očeta s palico po glavi udaril. Nato je pobegnil čisto nag na ulico. Medpotoma je srečal svojo mater in jo tudi dvakrat po glavi udaril; po ulici je kričal in razgrajal. Končno se je posrečilo zblazneža ujeti in spraviti v deželno bolnišnico. Obiskoval je vojno šolo ter se duševno preveč trudil.

(Nesrečana kolodvoru v Malnici na Koroškem.) Pri premikanju vlakov je padel kurjač Ivan Frankeš z železniškega voza pod kolesa, ki so mu popolnoma odtrgala obe nogi. Ponesrečeni je oženjen in ima več otrok. Njegov brat, ki je tudi pri železnici, se je pred kratkim na isti način ponesrečil.

(Strašna rodbinska drama Ljubljančana v Beljaku.) V Beljaku je uradnik državne železnice Ahačič prerezal svojima sinovoma vratova, sebi pa pognal kroglo v usta. Žena, ki ji je hotel tudi prerezati vrat, a jo je le ranil, mu je ušla. Ko so ljudje udrli v stanovanje, sta bila dečka že mrtva in tudi morilec je kmalu nato umrl. Ahačič je udril v spalnico svojo ženo, kjer sta spala 13letni sinček Alojzij in 9letni sinček Maks, ter jima prerezal vra-

tova. Starejši sin je skočil po prvem prerezu iz postelje in je, kakor kažejo sledovi, poizkušal skočiti skoz okno. Oče ga je pa zagrabil, vrgel na posteljo in mu še enkrat prerezal vrat. Žena mu je, kakor smo zgoraj omenili, ušla. Nato je Ahačič šel v svojo spalnico in se ustrelil v usta. Josip Ahačič je bil sin znanega pokojnega ljubljanskega odvetnika dr. Ahačiča. Določen je bil za vojaško službo, a je kot častnik izstopil iz armade ter vstopil v službo državne železnice. Radi svoje ženitve se je svoj čas sprl s sorodniki. Žena mu je ušla le z največjim naporom. Borila se je dolgo časa z možem, ki ji je ves čas klical: „Danes moraš umreti z menoj!“ Žena je ušla na balkon, odkoder je poklicala pomoč. — Listi zavračajo krivdo teh zločinov na Ahačičevo ženo Ido. Ta je bila svoj čas jahalka v nekem cirkusu, kjer jo je Ahačič spoznal in poročil. Žena pa mu je postala nezvesta in posledica te nezvestobe je ta žaloigra. Dne 30. aprila ob 6. uri zvečer se je na celovškem pokopališču vršil pogreb nesrečnega samomorilca in njegovih dveh umorjenih sinov. Na pokopališču se je zbrala velika množica ljudi. Krog 5. ure se je pripeljala žena, oziroma mati nesrečnih žrtev. Množica jo je pozdravila z glasnimi fej-klici in nekaj žensk ji je celo zastavilo pot, tako da se je morala umakniti nazaj k vozu. Ahačičeva se je izkušala zagovarjati, da strašnega dejanja svojega moža ni kriva, in je zavračala žaljenja, kar je ljudi le še bolj razburilo, tako da je morala končno nazaj v voz in se odpeljati. Za njo so še letele psovke. Pogreb je bil pretresljiv in nadvse žalosten. Ko so dvignili krsto, je vse ihtelo, celó nosilcem so tekle po licih svitle solze. Pokopali so vse tri krste v skupen grob.

(Polajenko v Ljubljani.) S poštnim vlakom, ki prihaja ob eni uri popoldne s Stajerskega v Ljubljano, so pripeljali 5. maja orožniki Ivana Polajnka, ki je pri „Zadružni zvezi“ v Ljubljani poveril 40.000 K. Polajenko je bil uklenjen. Z ženo nista potovala skupaj, ona se pripelje semkaj šele čez nekaj dni. Polajenko so pripeljali iz Antverpna preko Pardubice, Moravske Třebove in Brucka ob Muri. Orožniki so ga izročili v zapore deželnega sodišča. Ker bo sodna preiskava hitro končana, se pričakuje, da se bo obravnava vršila že v prihodnjem porotnem zasedanju.

(Aretiran mornariški častnik, prijatelj nedoletnih deklet.) V Trstu so aretirali c. kr. pomorskega poročnika Karola Jirha, ker je zlorabljal v svojem stanovanju nedoletna dekleta. Iz Trsta se poroča, da je zlorabil Jirha, kolikor se je do sedaj dognalo, 15 deklic šolaric, večinoma hčerk boljših rodbin. Dve izmed njih, ki še nista 15 let stari, sta nosni. Vdova, pri kateri je Jirha stanoval in ki je dekletom odpirala vrata, pravi, da so dekleta zelo pridno hodila na obisk; večkrat sta prišli po dve skupaj, neredko tudi po tri. Jirho so izročili vojaškemu sodišču.

(Obsojen morilec.) Garnizijsko sodišče na Dunaju je dne 5. maja obsodilo vojaka dezerterja 26. pešpolka Emanuela Cibulo, ki je dne 13. novembra 1911 umoril dva dninarja v Sieveringu pri Dunaju, na dvajset let težke ječe.

(Tatinski učenc.) 13letni Franc Triller se je učil že dve leti pri čevljarskem mojstru Francu Nagodetu v Kranju. Med tem časom je večkrat porabil odsotnost svojega mojstra in mu polagoma kradel iz zaklenjene miznice denar, ki ga je potem zapravljval po gostilnah. Tatvini, ki znaša okrog 100 kron, so pa prišli slednjič vendarle na sled.

(Obrtne vesti.) V Ljubljani so meseca aprila priglasili obrt: Antonija Praček, prodaja in izposojevanje koles, Sv. Petra cesta št. 47; Kastelic in Zabkar, livarna železa, strojev in stavbno ključavničarstvo na tovarniški način, Dunajska cesta št. 48; Ivan Kacin, izdelovanje harmonijev, Zaloška cesta št. 7; Oksen Faradjedjan, prodaja preprog in vezenin, Mestni trg št. 8; Alojzij Legat, trgovina z mešanim blagom, Slomškova ulica št. 13; Dragotin Dinter, brivska obrt, Sv. Petra cesta št. 95; Robert Walland & Makso Černak, trgovina s kavnimi surogati na debelo, Dunajska cesta št. 33; Anton Novak, trgovina z obuvali, s pasto, ščetkami, predpasniki in z zaponkami, Šelenburgova ulica št. 7; Jakob Pogačnik, mizarški obrt, Marije Terezije cesta št. 16; Marija Primožič, prodaja voščila in snaženje stanovanj, Rimska cesta št. 16; Aleksander Höger, gostilničarski in krčmarski obrt, Latermanov drevored; Tomo Korbar, gostilničarski in krčmarski obrt, Kopališka ulica št. 12; Ferdinand Nečima, trgovina z mešanim blagom, Križevniška ulica št. 7; Katarina Snój, prodaja zelenjave in sadja, Vodnikov trg; Benedikt & Ko., trgovina z mešanim blagom, Prešernova ulica št. 3; Marija Lautar, prodaja živil, slaščič, sodavice, igrač in galanterijskega blaga, Prisojna ulica. — **O d g l a s i l i s o o b r t:** Oksen Faradjedjan, prodaja preprog in vezenin, Mestni trg št. 8; Franciška Keber, izdelovanje čistila za čevlje, Poljanska cesta št. 15; Friderika Kessler, trgovina s platnom, perilom, preprogami in z zastori, Dunajska cesta št. 2; Avgust Zabkar, železolivarna in strojno ter stavbno ključavničarstvo na tovarniški način, Dunajska cesta št. 48; Lucija Kopač, gostilničarska in krčmarska obrt, Metelkova ulica št. 4; Ivan Belič, fijakarski obrt z uporabo avtomobilov, Dunajska cesta št. 8; Ludovik Schubert, trgovina z živili, Poljanska cesta št. 89.

(Pogreb vojaka samomorilca.) V Panovcu na Primorskem se je ustrelil korporal 47. pešpolka Alojzij Rankovec. Služil je pri 16. stotnji. Njegovi tovariši so položili nasrečniku na krsto krasen venec. Za pogrebom, ki se je vršil brez duhovnika in brez godbe, je šla samo 16. stotnja in štirje častniki.

(Vlomi v brežiški okolici.) Ze več let so v brežiškem okraju, posebno ob Sotli, vlomi in tatvine na dnevnem redu. Zadnje dni in tedne skoro ni bilo noči, da bi se ne bilo poročalo o kakem vlamu.

(Tihotapci s saharinom.) V nekem hotelu na Kraljevih Vinogradih so dne 5. maja našli in konfiscirali 700 kilogramov saharina v vrednosti 20 tisoč kron. Tihotapci, ki so saharin pripeljali čez mejo, so odnesli pete. Policija jih pridno zasleduje.

Razne stvari po svetu.

(Pes, ki zna telefonirati.) Grozno je bolelo Amerikance, ko so slišali, da jih je Evropa v neki stvari prekosila: ponašali smo se namreč pred njimi s psi, ki znajo „govoriti“. Pa sreča Amerikancev nikoli ne zapusti; sedaj so nas tudi v tem že nadkrilili. Imajo psa, ki ne zna le govoriti, marveč celo telefonirati. Ta redka žival se imenuje „Noble“ in je last Charlesa W. Bery v Pickfords Camps Rangeley. Pes pripada plemenu škotskih ovčarskih psov. Njegov gospodar ga je tekom enega meseca naučil pet besed, torej vsakih šest dni eno besedo. Govori seveda samo

angleško, in sicer zna tole: Oh, no, papa, how, out, to se pravi po naše: oh, ne, oče, kakor, iz. Kaj posebnega tale besedni zaklad seveda ni, toda pes menda že izhaja z njim. Sicer je pa glavna „Noblova“ slava v tem, da se razume na telefon. Kakor hitro sliši svoje ime, skoči k telefonu in zakliče v aparat: „Vov, vov!“ kar pa menda ni čista angleščina, Kadar ga vpraša njegov gospodar: „Ali me imaš kaj rad?“ tedaj pes veselo skače in pravi: „Oh, oče!“ Amerikanci ne vedo, kaj bi od napuha, ker so Evropi tudi na pasjem polju vzeli rekord.

(Lisice namesto psov.) V neki berlinski ulici se je pojavil nad vhodom nekega trgovca z živalmi velik napis: „Ne bo več davka od psov!“ Pod napisom je bila velika kletka z udomačenimi lisicami, katere priporoča imeti trgovec namesto psov vsled tega, ker je bil davek od psov zopet zvišan. Berlinska občina je stoječ na principu, da „živali ne spadajo v mesta“, zopet zvišala davek od psov, tako da se plača od psa že 300 K na leto. Od lisic pa ni treba ničesar plačati. In premeteni trgovec proglašča, da se da lisica ravno tako ukrotiti in udomačiti kakor pes. Lisice se prodajajo še dosti po ceni, namreč po osem kron.

(Navihani Mehikanec.) V Mehiki živi blizu mej Združenih držav navihan državljan, ki ima veliko žejo, pa malo denarja. Ker bi pa rad pil zastonj, je prišel na dobro misel. Predvsem pa je treba pripomniti, da ima mehikanski piaster vrednost 5 K, v Združenih državah pa samo 5 K 80 vin. Zato pa se dobi v Mehiki za ameriški dolar samo 4 K 80 vin. namesto 5 K v lastni državi. Naš Mehikanec se torej oboroži z dolarjem, gre čez mejo ter izpije tam za dva groša žganja. Ostanjejo mu torej samo 4 krone 80 vinarjev. To zamenja za piaster, se vrne v svojo mehikansko domovino, zapije tam zopet dva groša ter zamenja nato ostale mu 4 krone 80 vinarjev za dolar. In to igro začne zopet znova. Zvečer je naš Mehikanec popolnoma pijan in ima še vedno svojih 5 K.

(Zrakoploveksploziv.) V Villiersu ob Marni je eksplodiral 17. aprila vojaški zrakoplov, ki je vozil pet častnikov. Dva častnika in en seržent so bili takoj mrtvi, ostala dva častnika sta smrtnonevarno ranjena. Neki očividec opisuje nesrečo takole: Zrakoplov se je zažgal ob nekem dimniku; zrakoplovci so vse poizkušali, da bi se rešili, a zrakoplov je letel še kaka dva kilometra daleč in se ves čas zadeval ob brzojavne drogove in ob hiše, nato je sledil pok, velik plamen je švignil proti nebu in zrakoplov je padel na tla.

Kmetijstvo in gospodarstvo.

Razdeljevanje vzrejevalnih podpor za teleta.

Deželni odbor priredi v drugi polovici maja in začetkom junija t. l. razdeljevanje vzrejevalnih podpor po 30 K onim živinorejcem, ki so prejeli lansko leto prvi del podpore po 20 K in so izpolnili pogoje iz zaveznega pisma. Nadalje se bodo podeljevale vzrejevalne podpore po 30 K dobrim živinorejcem, posebno članom živinorejskih zadrug za do pol leta stara plemenska teleta. Od te podpore prejmejo živinorejci 10 K takoj, če se zavežejo: a) Da bodo dobro redili za pleme vsaj polovico toliko telet, kakor rede povprečno krav. Premovano tele ne sme biti staro več nego pol leta, ostala teleta pa ne več nego po eno

leto. b) Da bodo vrnili prejeto vzrejevalno podporo, če ne bodo izpolnili pogojev, ki so navedeni pod točko a.

Drugi del podpore pa dobe po preteku enega leta, če se izkažejo, da so izpolnili dane pogoje.

Kdor ne prižene živali k razdeljevanju podpor, izgubi pravico do drugega dela podpore. Na prošnje za naknadno obdarovanje in reklamacije se pozneje ne bo oziralo.

Premovanja se bodo vršila v vseh onih krajih kakor lansko leto in se bo kraj in čas vsakokrat objavil.

Dne 13. maja se vrši premovanje: v Domžalah ob 7. uri zjutraj, v Ihanu ob 9. uri zjutraj, na Krtini ob 11. uri dopoldne, v Moravčah ob 2. uri popoldne in v Pečah ob 4. uri popoldne.

Dne 14. maja se vrši premovanje: v Lokah pri Zagorju ob 8. uri zjutraj, v Kandršah ob 11. uri dopoldne, v Kolovratu ob 2. uri popoldne in v Izlakah ob 5. uri popoldne.

Dne 15. maja se vrši premovanje: na Čemšeniku ob 8. uri zjutraj, pri St. Gothardu ob 10. uri dopoldne, v Motniku ob 1. uri popoldne in v Špitaliču ob 3. uri popoldne.

Dne 16. maja se vrši premovanje: v Komendi ob 8. uri zjutraj, v Mekinjah ob 10. uri dopoldne, v Stranjah ob 12. uri opoldne in v Šmartnem pri Tuhinju ob 3. uri popoldne.

Dne 17. maja se vrši premovanje: v Lukovici ob 8. uri zjutraj, v Blagovici ob 11. uri dopoldne, na Rovi ob 2. uri popoldne in v Šmarci ob 5. uri popoldne.

Kako naj ravnamo z vinskimi trtami, ki jih je zadnji mraz poškodoval?

Velika škoda, ki so jo doživeli vinogradniki v zadnjih tednih, jim jemlje pogum in upanje. Marsikdo bo rekel, da v vinogradu, prizadetem od mraza, sploh ni vredno več delati in si z delom napravljati novih stroškov, ker je po njegovem mnenju itak vse zaman. Ali tako daleč ne sme priti; vinogradnik ne sme obupati, temveč mora skrbeti zopet za nova leta in že z ozirom na to zopet delati.

Popisati hočemo torej v tem oziru in v teh razmerah potrebna dela:

Tam, kjer se je narezalo bogne (štrekerje), naj se počaka s postavljanjem srednjih kolov, na katere se bogne priveže. Tudi naj se, v kolikor se še ni zgodilo, z vezanjem bognov počaka, da se čez nekaj časa pri poganjanju vidi, ako ni le eno ali drugo glavno ali postransko oko ostalo. Le v tem slučaju se potem kole postavi in bogne pritrdi, vse druge pa tam, kjer začnejo, odreže. Ako se je že preje postavilo kole in privezalo bogne, se mora bogne, ki ne poganjajo, odrezati in odstraniti srednje kole v določenem času. V prvem slučaju se prihrani nepotrebno delo in kole, v drugem pa kole. Pri trtah, ki so urejene na „Zapfenschnitt“, naj se ne odpravi, marveč naj se vse pusti, da se prepreči preveliko izgubo soka po prizadetih ranah.

Posledica močnega letošnjega mraza bo, da bo nastalo namesto uničenih pogank iz starega lesa več ali manj novih pogank. Kadar postanejo te okoli 20 cm dolge, se jih toliko odtrga, da ostale druga druge pri razvitku ne ovirajo. Števila pogank se tukaj ne more omeniti; preveč se jih ne bo smelo odtrgati, ker bi se

drugače trti vzelo poganke, ki pomagajo pri njenem izdatnem razvitku. Pustiti se bo moralo vse poganke, ki kažejo nastali plod (Fruchtansatz).

Posebno važno je škropljenje, ki se mora tolikokrat in tako izvršiti, kakor je potrebno za varstvo proti peronospori.

Pri vsem tem se pa ne sme zanemariti tekoča kulturna dela, kakor n. pr. kopanje (zrahljanje) in čiščenje zemlje, vezanje in „gipfeln“; kajti ta dela pospešujejo skupno nastanek ploda in zrelost lesa za bodoče leto.

Kjer so nastale poganke iz neuničenih popkov ali postranskih oces, se bo imelo še letos trgati. Take poganke se bo v bodočem letu narezalo kot noseči les; prinesle bodo plod, ako so se preje omenjena dela izvršila. Ako pa mora trta iz starega lesa poganjati, kjer je vsled preranega razvitka vse zmrznilo, ne bo letos ničesar nosila, pa tudi prihodnje leto prav malo. Kajti trte prinašajo le tedaj plod, ako stojijo na eno leto starejšem lesu. Tega lesa pa v takem slučaju ni. V tolažbo našim vinogradnikom pa bodi povedano, da po mrazu prizadete trte v tem sledečem letu, tudi ako stojijo na starejšem lesu, primerno plodovitost razvijajo, ako se poškodovani vinograd ni v prejšnjem letu zanemarilo. Jako koristno vpliva gnojenje z dušikom, ki se ga doseže pri drugem kopanju z raztrošenjem dveh meterskih centov čilskega salpetra na en hektar.

Napake pri kokošjereji.

1.) Navadno rede gospodinje vse vprek, dobre in slabe kokoši. Kokoš, ki ne nese dobro, prodaj ali zakolji. Če ne znese kokoš na leto vsaj 120 jajc, se ne splača jo rediti. Ohrani za rejo le kokoši, ki dobro neso. Za valenje vzemi le jajca dobrih jajčaric, ne starejša kakor štirinajst dni, čista in ne napokana. Istotako mora biti petelin zdrav in čvrst, star dva do tri leta.

2.) Gospodinje pazijo premalo na starost kokoši. Stara kokoš ne nese dobro in nima dobrega mesa. Črez četrto leto redi le kokoši, ki so dobre za valenje in skrbne kockle. Vsaka kokoš prinese s seboj na svet jajčnik, ki ima 600 do 800 jajčnih nastavkov ali zarodkov, ki se v teku let razvijajo v jajca. Dobra kokoš znese v prvem letu do 30 jajc, v drugem do 120, v tretjem do 160, v četrtem do 120, v petem do 80, v šestem do 70, v sedmem do 50, v osmem do 20, v devetem do 10 jajc.

3.) Redimo kokoši preveč v krvnem sorodstvu. Vsaj vsako drugo leto je treba vzeti petelina ali jajca za valenje iz druge vasi. Kokoši, ki so preveč v krvnem sorodstvu, postanejo vedno manjše, zanikerne, so podvržene raznim boleznim in slabo neso.

4.) Prepozno nasajanje. Meseca marc in april sta najboljša za valenje. Za plemo odbiraj le kockle zgodnjih gnezd.

5.) Napake pri valenju. Nepripravno gnezdo ali prostor. Gnezdo mora biti na mirnem kraju, kjer ne neso druge kokoši. Gnezdo je dobro pobeliti z apnom, da ne pride zraven mrčes; istotako mora biti kockla prosta vsakega mrčesa in popolnoma zdrava.

6.) Pomanjkljiva reja piščancev. Mladi piščanci potrebujejo toploto; mraz in mokrota jim škodujeta. Imeti morajo zadostno in pravilno hrano. Škoduje jim pokvarjena krma, kislo mleko in kisla krma. V prvem tednu jim zadostuje suha hrana, kakor kaša, suh kruh in sveža, ne premrzla voda. Polagoma naj se pri-

vadijo na žgance in zelenjavo. Šele v četrtem tednu jim smemo dajati razna žita, najboljše raztrgana; za utrjenje kosti je jako dobra kostna moka, ki jo zdobimo iz žganih kosti.

7.) Nezadostno krmljenje kokoši. Samo ob tem, kar dobi kokoš zunaj na prostem, ne more živeti. Če ni krme, tudi jajc ne bo. Kokoš mora imeti zjutraj in opoldne kuhano hrano iz ostankov kuhinje, krompirja in otrobov. Samo krompir ne zadostuje, ker ima premalo redilnih snovi. Popoldne, dve uri preden gre do spat, jim je treba dati zrnja; za deset kokoši se računa $\frac{3}{4}$ do 1 kg žita. Zato redi le toliko kokoši, kolikor imaš doma slabega žita.

8.) Pomanjkljiva strežba. Slabi kurniki, ki so postavljeni preveč mrazu in vetru, nesnaga in razen mrčes zelo slabo vplivajo na kokošjo rejo.

9.) Nezadostno napajanje. Kokoši ne zadostuje gnojnica, imeti mora dobro, čisto vodo, ki se v polletni vročini na dan večkrat menjavaj.

10.) Gospodar ali hišni oče ni z gospodinjo nikdar v soglasju radi kokoši.

Pitanje prašičev.

Kdaj naj se začno prašiči pitati in kakšna starost je za pitanje najbolj primerna? To se ne dá v par stavkih povedati, ker pitamo prašiče v različne svrhe. Za pitanje radi slanine bomo vzeli prašiče, ki so 12 do 16 mesecev stari. Ako želimo imeti dobro pečenko, je potrebno vzeti za pitanje mlajšega prašiča. Pri tem odločevanju pride v poštev tudi plemo, ker vemo, da niso za pitanje vsa plemena enako dobra. Nekatera plemena se hitreje odebele kot druga.

Mnogi prašičerejci so mnenja, da naj se prične pitanje prašičev takoj po odstavljenju. Naše mnenje je temu nasprotno, ker bi potemtakem mlademu prašičku zabranili naravno vzgojo in razvoj in bi ne mogli pričakovati uspešnega pitanja, saj je vendar prašička pred pitanjem v zdravju tako utrditi, da pitanje lahko prestane in da ima krepko razvite prebavilne organe. Pravilno je prašičke takoj po odstavljenju odločiti za plemo ali pa za pitanje. Za pitanje odločene prašičke lahko pripravljamo za pitanje. Gotovo je, da se pričakujejo tudi po takojšnjem pitanju po odstavljenju lepi uspehi, vendar ne taki, kakor bi bili pričakovati, ako se pred tem pujski primerno pripravijo.

Za pitanje določeni prašiči morajo povžiti kolikor mogoče veliko krme in proizvajati iz njenih redilnih snovi mnogo mesa in tolsče. Da se to proizvajanje tolsče in mesa še pospeši, morajo imeti prašiči med časom krmljenja popolen mir. Torej ravno nasprotno, kar se zahteva od plemenskega prašiča, ki se naj kolikor mogoče veliko spušča na prosto. Gibanje tudi prašiču, ki se pita, ne škoduje na zdravju, nasprotno bi bilo isto jako potrebno, ako bi prašič ne porabljal dragocenih redilnih snovi za tvorbo živalske moči, namesto za tolsčo. Kadar je prašič enkrat opitan, ni nikakega pomena, ako je omehkužen, saj ga ne bomo več vporabljali za plemo.

Prašič, ki ga pitamo, naj veliko počiva in pridno žre. Potreben mir se doseže, če se nekoliko zatemni prostor. Ako se prašič dobro nakrmi, potem v zatemnelem hlevu tudi prav rad počiva.

Reda za krmljenje se je držati točno in krmi se naj vedno ob določenem času. Poleg tega je navaditi pra-

šiče, da pojedjo vso njim določeno krmo. Ako zaostaja krma v koritih, se jo mora takoj odstraniti in se ne sme puščati v koritih, kakor se to ponavadi opazuje. Gospodinja, ki tega ne razume, ne bo nikdar dosegla, da bi prašič popolnoma povžil vso krmo pri vsakem krmljenju. Ako se zaostala krma odstrani takoj iz korita, se prašič tega kmalu zave ter prav rad in kmalu vso krmo poje. Tako se tudi oseba, ki krmi, kmalu brez posebnega truda lahko prepriča, koliko prašič v resnici porabi. Zaostalo krmo hodi prašič med časom počitka jest in potem ob času krmljenja nima teka do krme. Prašič vstaja, je nemiren in se slabše redi. Zaostala krma se lahko spridi in prašič po taki krmi tudi zboli, ako jo večkrat dobi.

Razen potrebnega kidanja gnoja, ki se mora izvršiti kmalu po krmljenju, naj se živali nikdar ne motijo. Nadalje je še treba pomniti, da se sme čas krmljenja prestavljati in krmiti včasih po trikrat, drugič po štirikrat na dan. Gospodinja, ki ne razume potrebnih točk pri pitanju in jih ne zna praktično izvrševati, ne bo dosegla posebnih uspehov pri pitanju.

V navadi je pitanje z bolj razredčeno krmo, ki se včasih prašičem ustavi. Gospodinja, ki hoče prisiliti prašiče do vživanja večjih množin vode, dá med krmlila precej soli, kar ni pravilno. Prevelike množine soli prej škodujejo kot koristijo. Večje množine soli res prisilijo prašiča, da popije vso vodo v škodo povžite krme, ki se po nepotrebnem trati, in najdražja snov, beljakovina, namesto da bi se porabila za rast telesa, se izločuje. Potrebno vodo dobi prašič že v pomijah, ki so navadno že tudi toliko slane, da je pokladanje soli skoro nepotrebno. Pomniti je torej, da primerne množine soli, na dan 10 g, prebavljanje pospešujejo, prevelike množine soli pa stratijo redilne snovi, ker prisilijo prašiča, da popije preveč vode.

Slednjič je še pripomniti, da je dajati v pričetku pitanja manj redilna, torej slabša krma, kot proti koncu. Le polagoma se začne dajati boljše krmo. Debelejši prašič dobro krmo boljše prebavi; tudi se ni bati, da bi krmili predobro, saj se navadno prašič poprej zakolje, preden se mu ustavi tek.

(Kupčijske cene na živinskih sejmih na Kranjskem.) Po uradnih poročilih je znašala meseca marca poprečna cena za 100 kilogramov žive teže na živinskih sejmih v sledečih političnih okrajih: v Postojni: za polmastne vole 89 K, za suhe vole 81 K; v Krškem: za polmastne vole 84 K, za suhe vole 80 K; v Kranju: za pitane vole 90 K, za polmastne vole 84 K, za suhe vole 79 K; v Ljubljanski okolici: za pitane vole 96 K, za polmastne vole 90 K, za suhe vole in vole za rejo 86 K; v Litiji: za pitane vole 98 K, za polmastne vole 93 K, za suhe vole in vole za rejo 86 K; v Logatcu: za pitane vole 87 K, za polmastne vole 83 K, za suhe vole 81 K, za vole za rejo 82 K; v Radovljici: za pitane vole 88 K, za polmastne vole 83 K, za suhe vole in vole za rejo 83 K; v Novem mestu: za pitane vole 93 K, za polmastne vole 86 K, za suhe vole in vole za rejo 78 K; v Kamniku: za polmastne vole 84 K, za suhe vole 80 K, za vole za rejo 84 K; v Črnomlju: za polmastne vole 84 K, za suhe vole 70 K. Najvišje cene se je plačalo za pitane, polmastne in suhe vole na živinskih sejmih v litijskem okraju.